

Algemene Inlichtingen- en
Veiligheidsdienst
*Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties*

INHOUD

Internationale
ontwikkelingen en dreiging

Terrorisme

Salafisme

Digitale dreiging

Informatiebeveiliging

Heimelijke
politieke beïnvloeding

Extremisme

Massavernietigingswapens

Beveiligingsbevordering

Veiligheidsonderzoeken

Nieuwe wet

Groei AIVD

Internationale politieke ontwikkelingen vormen het decor waartegen de AIVD zijn onderzoeken doet. Politieke ambities en handelen van staten kunnen direct of indirect een bedreiging vormen voor Nederlandse belangen.

Internationale ontwikkeling en dreiging in 2016

De dreiging tegen Nederland en Europa is in de loop van 2016 toegenomen. Dominant is de terroristische dreiging die voortkomt uit een deel van de gordel van instabiliteit langs de flanken van Europa. Het merendeel van de terroristische aanslagen in het afgelopen jaar in onze buurlanden vindt zijn oorsprong in het Midden-Oosten en Noord-Afrika.

Aanslagplegers werden aangestuurd, gestimuleerd of geïnspireerd door ISIS, Al Qaida of daaraan gelieerde groepen. Dat ISIS aan het eind van 2016 in Syrië, Irak en Libië sterk teruggedrongen is, vermindert de terroristische dreiging tegen het Westen voorlopig niet. Nederland blijft een potentieel doelwit.

Ook politieke ontwikkelingen in en om landen aan de grenzen van Europa droegen bij aan het verslechterde dreigingsbeeld. Politieke ambities en handelen van staten kunnen direct of indirect een bedreiging vormen voor beleid, belangen of veiligheid van Nederland.

De nasleep van de mislukte coup in Turkije van juli 2016 vormde voor de Turkse president Erdogan het startpunt van een campagne tegen de aanhang van geestelijk leider Gülen. Erdogan verweet hem achter de coup te zitten. Dit leidde in de landen van West-Europa tot onrust en intimidatie onder mensen met een Turkse achtergrond.

Rusland heeft zich na de illegale annexatie van de Krim en de heimelijke bemoeienis bij het separatisme in Oost-Oekraïne, opnieuw op het wereldtoneel gemanifesteerd met zijn militaire interventie in de Syrische crisis. In zijn streven zich opnieuw te

profilen als supermacht schrikt Rusland niet terug voor de inzet van koudeoorlogsmethoden zoals heimelijke politieke beïnvloeding. Rusland maakt daarbij handig gebruik van de vrijheden van de open en democratische samenlevingen van het Westen.

Rusland is het afgelopen jaar steeds verder verwijderd geraakt van de westerse democratische standaarden. De verkiezingen voor de Staats Doema waren strak georkestreerd en voldeden niet aan internationale standaarden. Politieke oppositie werd structureel gemarginaliseerd en tegengewerkt. Veranderingen in de Russische machtsstructuur duiden vooral op een toenemende centralisatie van de macht.

De relatie met Nederland is verder onder druk komen te staan, mede door Russische ongefundeerde kritiek op de professionaliteit, integriteit en onafhankelijkheid van het onderzoek naar het neerhalen van vlucht MH17, en de vermeende anti-Russische houding van Nederland.

Deze ontwikkelingen vormen het decor waartegen de AIVD inlichtingen verzamelt om de belangen en de veiligheid van Nederland te ondersteunen.

Jihadistische netwerken reiken tot in Nederland

De aanslagen die in 2016 Europa troffen, laten zien dat de terroristische dreiging tegen het Westen zich in verschillende gedaanten voordoet.

De aanslagen in Brussel werden bijvoorbeeld direct vanuit Syrië aangestuurd, terwijl andere aanslagen voortkwamen uit eigen initiatief van de dader, al dan niet gestimuleerd door ISIS-leden in Syrië of Irak, of geïnspireerd door het jihadistisch gedachtegoed en de propaganda van ISIS.

Jihadisten komen ook via de migrantenstroom naar Europa. In een aantal gevallen hebben zij op verschillende identiteiten asiel aangevraagd. Dit maakt onderkenning gecompliceerd. De AIVD heeft ook in het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar dergelijk misbruik.

De aanhouding eind maart in Rotterdam van een man die zeer waarschijnlijk deel uitmaakt van een Frans/Belgische terroristische cel, maakt duidelijk dat verdachten van jihadistisch terrorisme ook in Nederland verblijven. In december werd op aangeven van de AIVD een man aangehouden die een wapen, munitie en ISIS-propagandamateriaal in huis had.

Het aantal Nederlandse jihadisten dat is uitgereisd naar Syrië en Irak is nog wel toegenomen, maar de stijging was in 2016 minder dan de jaren daarvoor. Deze afname is ook zichtbaar in andere Europese landen. Het aantal terugkeerders uit Syrië en Irak was in 2016 eveneens beperkt tot slechts een handvol. De AIVD verwacht dat het aantal terugkeerders toeneemt vanwege de druk op ISIS in die landen. De terugkeer zal eerder

druppelsgewijs gaan dan met grote aantallen tegelijk. Terugkeerders verhogen in principe de dreiging, maar deze zal altijd per individueel geval moeten worden onderzocht en vastgesteld.

Het onderzoek van de AIVD richtte zich in 2016 ook op de dreiging tegen het Westen en westerse belangen die uitgaat van kern-Al Qaida en daaraan gelieerde groeperingen in het Midden-Oosten, Noord- en Oost-Afrika en de Golfregio. De dreiging die ervan uitgaat blijft ook reëel.

Het onderzoek van de AIVD naar jihadistisch terrorisme is mede gericht op het mobiliseren van nationale partners. De rapportages en analyses die de AIVD uitbrengt, dragen onder andere bij aan beleidsvorming en optreden op het gebied van terrorismebestrijding.

De AIVD heeft 63 ambtsberichten uitgebracht aan het Openbaar Ministerie (OM) met betrekking tot uitreizigers. Hierdoor is het OM in staat onderzoek te starten bij hun terugkeer. Aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) zijn 12 ambtsberichten verstrekt over personen vanwege hun steun aan een jihadistisch-terroristische organisatie of deelname aan de strijd in met name Syrië of Irak. Ook andere partners zoals de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), het ministerie van Buitenlandse Zaken

5400 tips

Het team van de AIVD waar niet direct plaatsbare meldingen van politie, burgers en buitenlandse collega-diensten binnenkomen, verwerkte in 2016 bijna 5400 tips. Dat is 7% meer dan het jaar ervoor en 70% meer dan in 2014. Oorzaak hiervoor ligt onder andere in de aanslagen in Brussel, Nice en diverse Duitse steden. Van de meldingen hebben er 238 tot nader onderzoek geleid.

(BZ) en het lokaal bestuur werden voorzien van informatie, al dan niet vervat in ambtsberichten. In de zomer van 2016 leidde informatie van de AIVD tot een intensivering van de beveiliging van Schiphol.

De jihadistische aanslagen in het Westen in 2016 waren gericht tegen niet of nauwelijks beveiligde en dus makkelijk te treffen doelwitten. De meeste getroffen doelwitten in 2016 waren openbare gelegenheden en publieke locaties, zoals winkelcentra, uitgaansgebieden en stadscentra. De AIVD heeft in het kader van zijn taak voor de bevordering van beveiliging, doelwitanalyses opgesteld om aan belangendragers inzicht te geven in de doelwitkeuze van jihadisten.

Naast specifieke overheidspartners, informeert de AIVD ook een breder publiek. Zo is in 2016 de publicatie *Leven bij ISIS, de mythe ontrafeld* uitgebracht. Hierin wordt uiteengezet dat het werkelijke leven in het 'kalifaat' niet zo paradijselijk is als in de propaganda van ISIS wordt voorgesteld en dat zowel mannen, vrouwen als kinderen betrokken (kunnen) zijn bij gewelddadigheden.

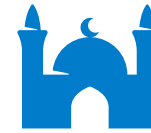
Het afgelopen jaar heeft andermaal aangetoond dat onderzoek naar jihadistisch terrorisme zonder internationale samenwerking niet mogelijk is. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de EU in de eerste helft van het jaar, was de AIVD voorzitter van de Europese Counter Terrorism Group (CTG). Op initiatief van de AIVD heeft de CTG grote stappen kunnen zetten om de samenwerking te versterken.

Een database waarin alle deelnemende diensten hun informatie over onderkende Europese buitenlandse strijders plaatsen, startte op 1 juli. Deze informatie is 24 uur per dag en direct voor hen beschikbaar. Daarnaast werd in 2016 een fysiek platform opgericht om uitwisselen van operationele inlichtingen te vereenvoudigen. Inmiddels treffen inlichtingsofficieren van de deelnemende diensten elkaar dagelijks om operationele inlichtingen te delen en te duiden. Zo wordt continu gekeken of andere diensten beschikken over aanvullende informatie over (potentiële) aanslagplegers. Uitwisseling gaat sneller en efficiënter en er kunnen meer verbanden worden gelegd. Informatie die via dit platform is gedeeld en geduid heeft het afgelopen jaar meerdere keren tot operationele successen geleid.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/TERRORISME](https://www.aivd.nl/terrorism)

Europese samenwerking in de vorm van een fysiek platform en een gezamenlijke database, heeft in 2016 tot operationele successen geleid.

Gematigde moslims onder druk

De AIVD constateerde in 2016 dat salafistische jongeren op verschillende plekken probeerden voet aan de grond te krijgen in gematigde moskeeën en moskeebesturen. In een aantal gevallen werd geweld hierbij niet geschuwd.

Dit is een voorbeeld van pogingen van radicale salafisten om hun macht uit te breiden. Salafistische aanjagers proberen met name kwetsbare groepen als kinderen en vluchtelingen in hun invloedssfeer te krijgen. Hoewel in de meeste gevallen de wet niet overtreden wordt, passen intimidatie en dreigen met geweld niet in een open democratische rechtsstaat.

De AIVD werkte in 2016 aan een groeiende bewustwording op zowel landelijk als lokaal niveau met betrekking tot het salafisme. Dit gebeurde met en voor samenwerkingspartners, zoals gemeenten, de NCTV en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De nadruk lag hierbij vooral op salafistische aanjagers met een groot bereik en een groeiende invloedssfeer.

De AIVD bracht in 2016 verschillende van deze zorgwekkende ontwikkelingen op het gebied van salafisme onder de aandacht bij de landelijke politiek en bij het lokaal bestuur, waarmee zij in staat waren handelend op te treden.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/SALAFISME](https://www.aivd.nl/salafisme)

Omvang en impact digitale dreigingen neemt toe

De AIVD heeft gezien dat Nederlandse overheidsinstellingen het afgelopen jaar herhaaldelijk doelwit waren van omvangrijke en hardnekkige digitale spionageaanvallen.

De dienst heeft, onder andere met behulp van het Nationaal Detectie Netwerk, vroegtijdig aanvallen onderkend en de betrokken instanties geïnformeerd. De aanvallen geven blijk van omvangrijke en structurele interesse in de Nederlandse overheid.

Digitale spionage met een economisch motief blijft een bron van zorg. De AIVD heeft in 2016 diverse bedrijven en collegadiensten geïnformeerd over digitale aanvallen. In Nederland is onderzoek verricht naar aanvallen op Nederlandse bedrijven in de sectoren ICT, maritieme technologie, biotechnologie en lucht- en ruimtevaart. Verder heeft de AIVD langdurige en omvangrijke infecties waargenomen bij diverse buitenlandse (defensie)bedrijven. Hierbij zijn naast persoonsgegevens ook zeer gevoelige en geavanceerde maritieme, ICT-, energie- en defensietechnologieën gestolen. Dergelijke aanvallen vormen een bedreiging van het economisch vermogen en de militaire slagkracht.

Steeds meer landen voeren digitale aanvallen uit. Statelijke actoren gebruiken deze aanvallen voor strategische doelen, zoals het beïnvloeden van conflicten en verkiezingen.

Dreigingen maken informatiebeveiliging noodzakelijk

Om de veiligheid van (vertrouwelijke) informatie binnen de Nederlandse overheid te vergroten, heeft het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging (NBV) van de AIVD in 2016 op veel vlakken inspanningen geleverd.

Staatelijke actoren zetten digitale middelen ook in voor sabotage van vitale processen en beïnvloeding van democratische processen. In Oekraïne werden elektriciteitsvoorzieningen en overheidsdiensten op digitale wijze verstoord. In Saoedi-Arabië waren meerdere overheidsinstellingen en bedrijven slachtoffer van een destructief virus. In de VS wordt onderzocht of de presidentsverkiezingen mogelijk zijn beïnvloed door het hacken van computersystemen en het selectief verspreiden van informatie. Deze gebeurtenissen illustreren de potentie van digitale aanvallen tot het toebrengen van fysieke en politieke schade, evenals de bereidheid om dit middel daadwerkelijk in te zetten.

De goedontwikkelde ICT-infrastructuur van ons land blijft aantrekkelijk als doorvoerhaven voor digitale aanvallen. De AIVD heeft diverse staatelijke actoren gedetecteerd die misbruik maken van onze infrastructuur voor aanvallen op derde landen. Hierdoor wordt Nederland ongewild betrokken bij de verspreiding van digitale aanvallen die een inbreuk vormen op de economische, militaire en politieke belangen van andere landen.

De AIVD constateert dat diverse staatelijke actoren structureel particuliere ICT-bedrijven als cover gebruiken om de bron van digitale spionage te verhullen. Daarnaast worden ICT-bedrijven en academische instellingen ingezet voor ontwikkeling en programmering van malware. Hierdoor ontstaat in diverse landen een cyber-industrieel complex met als gevolg een verhoging van de spionage-expertise en -capaciteit van deze staatelijke actoren.

Vooralsnog is de terroristische digitale dreiging beperkt. De beschikbare technische expertise binnen jihadistische groeperingen is ontoereikend om persoonlijk letsel of schade door digitale sabotage te veroorzaken. Wel hebben jihadistische hackers(groepen) in 2016 namenlijsten gepubliceerd van potentiële doelwitten, met daarop ook tientallen Nederlanders. Veelal betroffen het vrij toegankelijke persoonsgegevens die niet met een hack verkregen zijn, maar die wel voor de nodige onrust zorgden.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/CYBERDREIGING](https://www.aivd.nl/cyberdreiging)

Zo is uitbreiding en professionalisering van het Nationaal Detectie Netwerk gerealiseerd, waardoor beter zicht is op cyberaanvallen en waardoor preciezere en betere analyses over cyberdreiging gemaakt kunnen worden.

Ook zijn in 2016 verschillende evaluaties afgerond van informatiebeveiligingsproducten, waaronder de beveiligde mobiele telefoon Tiger S (inclusief NATO goedkeuring) en de harddisk-veerjferaar Hiddn.

Het NBV heeft verder verschillende informatiebeveiligingsadviezen verstrekt zoals bij de ICT-architectuur voor de nieuwe huisvesting voor het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Infrastructuur en Milieu, de IND, het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) en het directoraat-generaal Vreemdelingenzaken van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het NBV heeft beveiligingsadvies gegeven voor de ontwikkeling van de nieuwe Rijkspas (versie 2.0) en heeft de implementaties van de Rijkspas geëvalueerd. Ook is een risicoanalyse uitgevoerd op Travel Information Portal (TRIP), waarin de reisgegevens van de luchtvaartsector staan. Dit heeft geleid tot verbetering van de informatiebeveiliging van dit portaal.

Er zijn meer dan 300 inspecties uitgevoerd bij bedrijven die nationale en/of internationale (NAVO, EU of ESA) gerubriceerde informatie verwerken ten behoeve van opdrachten die worden uitgevoerd voor de overheid.

In september heeft de NAVO, begeleid door het NBV als National Security Authority, een inspectie uitgevoerd van de wijze waarop Nederland met bescherming van gerubriceerde NAVO-informatie omgaat. Bij deze inspectie zijn geen tekortkomingen aan het licht gekomen.

Nederland heeft een significante bijdrage geleverd aan internationaal informatiebeveiligingsbeleid. Veel Nederlandse bijdragen zijn bijvoorbeeld opgenomen in het cryptodistributiebeleid van de EU-commissie en in het EU-beleid voor het aanbesteden van opdrachten voor de industrie. Een voorbeeld van zo'n opdracht is de ontwikkeling van het nieuwe EU-plaatsbepalingssysteem Galileo.

Tot slot heeft het NBV de productie en distributie verzorgd van cryptomaterialen aan de Nederlandse overheid, de NAVO en EU.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/INFORMATIEBEVEILIGING](https://www.aivd.nl/informatiebeveiliging)

Rusland grijpt terug op traditie van beïnvloedingsoperaties

Ons land bevindt zich volop in het vizier van Russische inlichtingendiensten. Rusland focust zich daarbij op de vergaring van inlichtingen op terreinen zoals economie, wetenschap, politiek en defensie.

Digitale aanvallen vanuit Rusland sprongen in 2016 het meest in het oog, maar Russische spionage vindt ook nog steeds plaats via inlichtingsofficieren die menselijke bronnen proberen te rekruteren. In Nederland zijn structureel Russische inlichtingsofficieren aanwezig, die zich in uiteenlopende geledingen van de samenleving begeven om onder valse vlag informatie te verzamelen die voor Rusland van belang is.

De activiteiten van Rusland richten zich binnen de spionage ook op beïnvloeding van besluitvormingsprocessen, beeldvorming en publieke opinie. Bij deze heimelijke politieke beïnvloeding spelen het verspreiden van desinformatie en propaganda een belangrijke rol. Rusland en de Russische inlichtingendiensten kennen een lange traditie op dit terrein.

Door internet heeft dit middel een veel groter bereik gekregen en kan de impact aanzienlijk zijn. In de VS wordt onderzocht of de presidentsverkiezingen mogelijk door Rusland zijn beïnvloed. Ook ten aanzien van Nederland zijn dossiers en processen aan te wijzen waar Rusland belang heeft bij de uitkomst, waarbij beïnvloeding en manipulatie op de loer liggen.

De AIVD verricht onderzoek naar heimelijke Russische beïnvloedingsactiviteiten gericht tegen Nederland of Nederlandse belangen en informeert en mobiliseert op basis hiervan de Nederlandse overheid.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/SPIONAGE](https://www.aivd.nl/spionage)

Bij heimelijke politieke beïnvloeding spelen het verspreiden van desinformatie en propaganda een belangrijke rol. Door internet is het bereik hiervan veel groter en de impact aanzienlijk.

Extremisme: migrantenstroom en zwartepietendiscussie

Hoewel de instroom van migranten in 2016 stagneerde, was dit onderwerp enkele keren aanleiding voor confrontaties tussen linkse activisten en extremisten, en rechtse actievoerders.

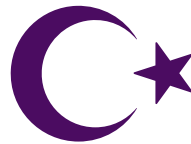
Het aantal activiteiten op dit terrein vanuit nationalistische hoek nam af ten opzichte van 2015. Wel kwam op sociale media het fenomeen ‘burgerwachten’ op die bereid zouden zijn om vermeende overlast rond asielzoekerscentra tegen te gaan. Dit heeft zich niet vertaald naar ‘de straat’.

Op sociale media ontstond een polemiek over Zwarte Piet, waarbij in sommige gevallen sprake was van bedreiging. Rond sinterklaasfestiviteiten dreigden hardhandige confrontaties. In enkele gevallen kwam het tot een handgemeen tussen extreemrechtse individuen en personen die zich verzetten tegen Zwarte Piet als symbool van het slavernijverleden en kolonisering.

De AIVD heeft in 2016 ter ondersteuning van (nationale en lokale) beleidsmakers naast twee dreigingsinschattingen rond evenementen ook drie inlichtingenberichten en een ambtsbericht uitgebracht. Mede hierdoor konden de autoriteiten hun maatregelen afstemmen op de onderkende dreiging. Een voorbeeld hiervan was de aanpassing van de beveiliging van de landelijke sinterklaasintocht in Maassluis.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/EXTREMISME](https://www.aivd.nl/extremisme)

Separatistische strijd Turkije

Binnen de Turks-Koerdische gemeenschap in Nederland is sprake van spanningen door de ontwikkelingen in Turkije.

In 2016 heeft de PKK meer teruggegrepen op geweld en is het Koerdische conflict weer hoog opgelopen. Zowel de PKK als de militante TAK hebben meerdere terroristische aanslagen gepleegd in Turkije, ook in het westen van het land. De AIVD onderzoekt de PKK-strategie ten aanzien van Europa en de dreiging die daarvan uitgaat.

Ook onderzoekt de AIVD de dreiging die uitgaat van de DHKP/C. De arrestatie in Duitsland van de leider van de DHKP/C, die de Nederlandse nationaliteit bezit, heeft geleid tot boosheid en onrust onder de aanhangers, ook in Nederland. De AIVD heeft een nieuwe vereniging met banden met de DHKP/C onderkend en hierover een ambtsbericht uitgebracht.

Proliferatie van massavernietigingswapens

Op het gebied van de productie en verspreiding van massavernietigingswapens was voor Nederland en het Westen de vraag wat de gevolgen zouden zijn van het internationale nucleaire akkoord met Iran.

De gezamenlijke Unit Contraprolieratie (UCP) van de AIVD en MIVD heeft hierover gerapporteerd aan de regering. Daarnaast rapporteerde de unit over de ontwikkeling van de steeds geavanceerdere ballistische raketten van Iran. Het land lijkt te focussen op meer nauwkeurigheid van zijn raketten en op het vergroten van het bereik ervan tot meer dan 2000 kilometer.

Tegelijkertijd bleef ook de proliferatiedreiging van andere landen van zorg een belangrijk aandachtsgedebied. Noord-Korea voerde in 2016 twee kernproeven uit en werkt aan het operationaliseren van nieuwe raketssystemen. In dat kader ontwikkelt het verscheidene ballistische raketten met een groter bereik.

De AIVD en MIVD hebben vorig jaar regelmatig gerapporteerd over de mate waarin Syrië bereid is openheid van zaken te geven over zijn programma voor chemische wapens. Ook leverde de UCP technische bijstand aan het onderzoek naar de chemische en biologische dreiging van niet-statelijke actoren in Syrië en Irak, in het bijzonder ISIS.

Naast het verschaffen van inlichtingen heeft de UCP met zijn optreden in 2016 ook verschillende verwervingspogingen van proliferatiegevoelige goederen verstoord. De AIVD en MIVD werkten daarbij nauw samen met onder andere het ministerie van BZ, de Douane en met buitenlandse collega-diensten. In 2016 zijn in dat kader rapportages uitgebracht, waaronder 37 ambtsberichten aan Buitenlandse Zaken ter ondersteuning van het Nederlandse contraproliferatiebeleid. Ten slotte bezochten medewerkers van de UCP specifieke instellingen en bedrijven om deze te wijzen op mogelijke proliferatierisico's.

MEER INFORMATIE:

[HTTPS://WWW.AIVD.NL/MASSAVERNIEGINGSWAPENS](https://www.aivd.nl/massavernietigingswapens)

Venezuela gaat door diepe crisis

Venezuela is in toenemende mate ten prooi gevallen aan politieke, economische en sociale spanningen.

De val van de wereldolieprijzen heeft de situatie nog verder verslechterd. Als gevolg van de economische problemen heeft de Venezolaanse bevolking te kampen met tekorten aan eerste levensbehoeften en een sterk verslechterde veiligheids- en gezondheidssituatie. Op politiek gebied blijft sprake van groeiende polarisatie tussen de Venezolaanse regeringspartij en de verenigde oppositie. De aanhoudende crisis in Venezuela heeft een negatief effect op de regionale stabiliteit en daarmee ook op de veiligheidssituatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Beveiligingsbevordering en Stelsel bewaken en beveiligen

Ten behoeve van de taak binnen het Stelsel bewaken en beveiligen heeft de AIVD in 2016 68 dreigingsinschattingen, 14 dreigingsanalyses, 3 risicoanalyses en 11 mededelingen uitgebracht. Deze hadden betrekking op politieke ambtsdragers, leden van het Koninklijk Huis, diplomatieke vertegenwoordigingen, internationale organisaties en grootschalige (nationale) evenementen.

Mede op basis van de informatie van de AIVD heeft de coördinator bewaking en beveiliging van de NCTV in voorkomende gevallen kunnen beslissen over het treffen van beveiligingsmaatregelen.

In 2016 is de AIVD ook begonnen met het in kaart brengen van mogelijke bedreigingen voor en rond de Tweede Kamerverkiezingen in 2017.

De AIVD heeft verder invulling gegeven aan de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid tot nauwere samenwerking tussen luchtvaartmaatschappijen en Rijksoverheid. De AIVD neemt deel aan de expertgroep 'Dreigingsinformatie Burgerluchtvaart'. Daarnaast is een loket gerealiseerd waar de nationale luchtvaartmaatschappijen te allen tijde de AIVD en MIVD kunnen bereiken voor vragen met een spoedeisend karakter.

De AIVD heeft in 2016 onveranderd met zowel de luchtvaartsector als andere sectoren dreigingsinformatie gedeeld voor zo effectief en efficiënt mogelijke beveiliging. In de publiek-private expertgroep 'Maritime security' is informatie gedeeld

die in 2016 heeft geresulteerd in meerdere waarschuwingen en aanpassingen van de dreigingsinschattingen voor Nederlandse zeeschepen.

De AIVD beantwoordt ook steeds vaker interdepartementale vragen over de gevolgen van bedrijfsovernames voor de nationale veiligheid. Deze activiteiten hebben, net als de tientallen awarenesspresentaties, een betere bewustwording en bescherming van nationale veiligheidsbelangen tot doel.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/BEVEILIGINGSBEVORDERING](https://www.aivd.nl/beveiligingsbevordering)

AIVD-PRODUCTEN

Van de ruim 8000 veiligheidsonderzoeken die de AIVD zelf heeft uitgevoerd is 93% binnen de maximale termijn afgerond. In 800 gevallen is geen VGB afgegeven.

Ruim 35.000 veiligheidsonderzoeken afgerond

De AIVD en de mandaathouders (Nationale Politie en Koninklijke Marechaussee) hebben in 2016 ruim 35.000 veiligheidsonderzoeken uitgevoerd naar personen die een vertrouwensfunctie (wilden) vervullen.

De dienst zelf heeft meer dan 8000 besluiten genomen over een verklaring van geen bezwaar (VGB). In ongeveer 800 gevallen is geen VGB afgegeven.

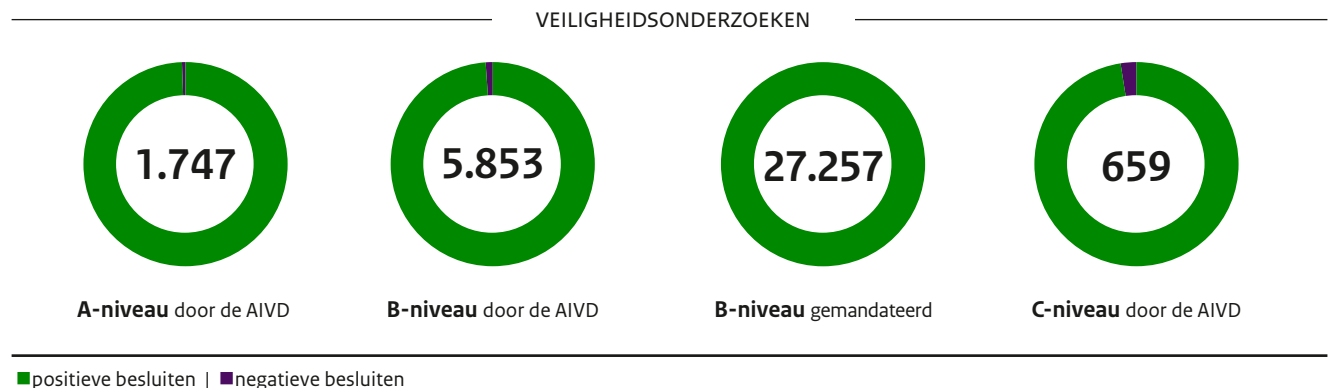
Van de veiligheidsonderzoeken die de AIVD heeft uitgevoerd, is 93% binnen de maximale beslistermijn van 8 weken afgerond. De dienst heeft in 2016 strak gestuurd op de handhaving van deze norm voor het nemen van een beslissing.

De nieuwe werkwijze bij onderzoeken die in de loop van 2015 is doorgevoerd, heeft geleid tot een efficiëntere uitvoering. Waar dat kan, is het veiligheidsonderzoek verder geautomatiseerd. Dat heeft geleid tot een daling van de kosten voor een A-onderzoek.

Bij B- en C-onderzoeken is de verbreding van het administratieve onderzoek ten goede gekomen aan de kwaliteit ervan. Dit heeft geleid tot een lichte stijging van de kosten voor deze onderzoeken.

De op te richten Unit Veiligheidsonderzoeken, waarbinnen de MIVD en de AIVD gaan samenwerken op het gebied van veiligheidsonderzoeken, heeft in 2016 steeds meer gestalte gekregen.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/VEILIGHEIDSONDERZOEKEN](https://www.aivd.nl/veiligheidsonderzoeken)

Modernisering bevoegdheden, aanpassing waarborgen

Het kabinet is al langere tijd bezig met de modernisering van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv). In 2016 is het voorstel voor de nieuwe Wiv naar het parlement gestuurd.

Het voorstel voorziet de AIVD en MIVD van bevoegdheden die passen bij de huidige dreiging en technologische ontwikkelingen. Gelijktijdig regelt de wet aanpassing van de waarborgen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer, waaronder de introductie van een onafhankelijke, bindende toets voorafgaand aan de inzet van bijzondere bevoegdheden. Hiermee wordt voorzien in een zorgvuldige balans tussen veiligheids- en privacybelangen die toekomstbestendig is.

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/NIUWEWIV](https://www.aivd.nl/nieuwewiv)

Groei organisatie

In 2016 zijn meer dan 240 nieuwe medewerkers in dienst getreden bij de AIVD. De formatie van de dienst stond eind 2016 op 1768 fte. Het kabinet had in 2015 extra geld vrijgemaakt voor capaciteitsuitbreiding, omdat ons land te maken kreeg met toenemende dreigingen.

Het merendeel van de nieuwkomers werd geworven ten behoeve van operationele onderzoeken: inlichtingsofficieren, informatiedocumentalisten en vertalers. De AIVD investeerde extra in de werving van ICT-specialisten.

De groeisnelheid kent zijn grenzen, omdat medewerkers opgeleid, ingewerkt en begeleid moeten worden door directe collega's. In 2017 treden naar verwachting opnieuw ruim 200 nieuwe medewerkers in dienst.

Het voorstel voor de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten voorziet in een zorgvuldige balans tussen veiligheids- en privacybelangen.

Toegevoegde waarde AIVD

Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van het rapport van de Algemene Rekenkamer uit 2015 is vorig jaar een meerjarenvisiedocument geschreven.

Hierin wordt de taakuitvoering van de AIVD geplaatst in de context van groeiende maatschappelijke complexiteit en dynamiek. Uitgangspunt is dat de AIVD zijn taken ter bescherming van de nationale veiligheid uitvoert in samenwerking met belangendragers in de samenleving en zo tot een sterker netwerk komt.

Binnen de AIVD is in 2016 de systematiek Public Value geïntroduceerd. Deze systematiek ondersteunt de medewerkers zodat zij zich nog beter kunnen richten op de toegevoegde waarde van de AIVD voor de samenwerkingspartners en daarmee voor de samenleving.

Cijfers en kengetallen

Tabel 1: aantal in 2016 afgeronde veiligheidsonderzoeken door de AIVD zelf en door gemandateerde instanties.

	Positieve besluiten	Negatieve besluiten	Totaal aantal besluiten
A-niveau door de AIVD	1738	9	1747
B-niveau door de AIVD rechtstreeks	3908	36	3944
B-niveau overgenomen van KMar, Nationale Politie, Dienst Bewaken Beveiligen	1185	724	1909
C-niveau	644	15	659
Totaal door AIVD	7475	784	8259
B-niveau gemandateerd aan KMar, Nationale Politie, Dienst Bewaken Beveiligen	27257		27257
Totaal	34732	784	35516

Tabel 2: afhandeling van bezwaar- en (hoger)beroepsprocedures naar aanleiding van besluiten veiligheidsonderzoeken.

	Ongegrond	Gegrond	Niet-ontvankelijk	Totaal
Binnengekomen bezwaren				40
Beslissing op bezwaar	18	8	1	27
Beslissing op beroepen	4	4		8
Beslissing op hoger beroep		1		1
Totaal	22	13	1	36

Tabel 3: klachten over de AIVD bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Ingediend bij de minister	
In behandeling op 1 januari 2016	9
Ingediend	24
(Kennelijk) ongegrond verklaard	9
(Deels) gegrond verklaard	5
Naar tevredenheid klager informeel afgedaan	5
Niet in behandeling genomen	8
Ingetrokken	0
Nog in behandeling op 31 december 2016	6

Tabel 4: klachten over de AIVD bij de Nationale ombudsman.

Ingediend bij Nationale ombudsman	
In behandeling op 1 januari 2016	1
Ingediend	15
Niet gegrond verklaard	0
Deels gegrond verklaard	2
Niet in behandeling genomen	11
Doorgestuurd aan de minister ter behandeling	1
Nog in behandeling op 31 december 2016	2

Tabel 5: verzoeken tot kennisneming van informatie aanwezig bij de AIVD (inzageverzoeken) per soort.

	Ingediend	Afgehandeld	Gehonoreerd
Gegevens over eigen persoon	81	82	27
Gegevens over overleden familielid	12	19	12
Gegevens over derden	1	3	-
Gegevens over bestuurlijke aangelegenheid	145	152	33
Totaal	239	256	72

Tabel 6: bezwaar- en (hoger)beroepsprocedures met betrekking tot kennisneming van informatie aanwezig bij de AIVD.

	Afgehandeld	Ongegrond	Gegrond	Niet-ontvankelijk	Ingetrokken
Bezwaar	24	20	4	-	-
Beroep	7	-	3	4	-
Hoger beroep	3	-	3	-	-

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/INZAGEVERZOEKEN](https://www.aivd.nl/inzageverzoeken)

Tabel 7: aantal notificatieberichten.

2016	38
-------------	----

MEER INFORMATIE: [HTTPS://WWW.AIVD.NL/KLACHTEN](https://www.aivd.nl/klachten)

Tabel 8: aantal uitgebrachte rapporten van de CTIVD over het werk van de AIVD.

2016	3 (rapport nr 46, 48 en 49)
-------------	-----------------------------

COLOFON

Een uitgave van

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

april 2017